

Spis treści

Wstęp	7
-------------	---

ROZDZIAŁ 1

„Choroby głowy”	35
1. Czy można mówić o chorobach psychicznych w XVII–XVIII w.?	35
2. Społeczne uwarunkowania występowania chorób umysłowych	41
3. Status prawny osób chorych psychicznie	49
3.1. Ograniczenia w rozporządzaniu majątkiem i w życiu osobistym	49
3.2. Kuratela	57
4. Przepisy dotyczące duchownych	63
5. Karanie szaleńców	69
6. Pogrzeby szaleńców	72
7. Podejście do „chorób głowy” w niekatolickich wspólnotach etnicznych i religijnych	74
8. Leczenie chorych umysłowo	77
8.1. Szpitale zajmujące się opieką nad chorymi umysłowo	77
8.2. Bonifratrzy	82
9. Czy można mówić o wykluczeniu chorych umysłowo?	86

ROZDZIAŁ 2

„Choroby głowy” w literaturze fachowej – terminologia, klasyfikacja, diagnostyka	91
1. Terminologia stosowana w zielnikach i poradnikach medycznych	91
2. Łączenie i współwystępowanie „chorób głowy”	94
3. Definicje i objawy poszczególnych chorób	97
3.1. Szaleństwo	97
3.2. Melancholia jako choroba	100
3.3. Melancholia – choroba, temperament, uczucie czy zjawisko kulturowe? ..	102
3.3.1. Melancholia jako temperament	102
3.3.2. Melancholia jako uczucie	108
3.4. Epilepsja	111
3.5. Apopleksja	115
3.6. „Choroby kobiece” (wapory, szaleństwo maciczne, histeria	118
4. Przyczyny powstawania „chorób głowy”	122
4.1. Teoria humoralna	122
4.2. Astrologia i wpływ gwiazd	124

4.3. Zaburzenia nerwów	129
4.4. Emocje a choroby typu mania i hipochondria	131
4.5. Płeć chorego	136
4.6. Edukacja i wychowanie	137
4.7. Kawa i inne używki	139
4.8. Wpływ obyczajowości na zdrowie	142
4.9. Choroby i pasożyty	149
4.10. Dziedziczne i zakaźne „choroby głowy”	150
5. Szanse na wyleczenie	151

ROZDZIAŁ 3

Metody leczenia „chorób głowy”	156
1. Surowce lekarskie	157
1.1. Leki pochodzenia roślinnego (<i>vegetabilia</i>)	157
1.2. Leki pochodzenia zwierzęcego (<i>animalia</i>)	173
1.3. Leki pochodzenia mineralnego (<i>mineralia</i>)	183
1.4. Złożone lub gotowe lekarstwa (<i>composita</i>)	186
2. Zabiegi lecznicze	191
2.1. Puszczanie krwi, czyli flebotomia	191
2.2. Wymioty i przeczyszczenia	198
2.3. Kąpiele i wody mineralne	201
2.4. Inne zabiegi	205
3. Leczenie za pomocą motywowania pacjenta, diety i zmianą trybu życia	209
4. Ocena skuteczności terapii staropolskich	212
5. Ślady medycyny staropolskiej w dziewiętnastowiecznej medycynie ludowej ..	217

ROZDZIAŁ 4

„Choroby głowy” w tekstach niezwiązanych z medycyną	221
1. Literatura dewocyjna jako źródło do badania „chorób głowy”	221
1.1. Obraz szalonego w literaturze dewocyjnej	228
1.2. Szaleństwo jako kara	233
1.3. Definicje i przyczyny chorób umysłowych w literaturze dewocyjnej	237
1.4. Stosunek do lekarzy i ich metod w literaturze dewocyjnej	245
2. Szaleństwo a magia i opętanie	248
3. Magia w leczeniu „chorób głowy”	255
4. Obraz „chorób głowy” w literaturze pięknej i prasie	259

Zakończenie	267
--------------------------	------------

Abstract	271
-----------------------	------------

Bibliografia	273
---------------------------	------------

Zestawienie roślin, których nazwy występujące w źródłach różnią się od współczesnych	301
---	------------

Indeks osób	302
--------------------------	------------